

بررسی تأثیر کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی بر ارزش شرکت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

علی مصطفایی^۱، سجاد آستانه جورابی^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۹/۲۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۱۵

چکیده

هدف از تحقیق حاضر بررسی تأثیر کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی بر ارزش شرکت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. جامعه آماری پژوهش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، روش نمونه‌گیری به علت گستردگی جامعه آماری از روش غربالگری طی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ است. روش پژوهش توصیفی-پیمایشی و از نظر ارتباط بین متغیرها ترکیبی از علی-همبستگی است و از نظر هدف کاربردی است. داده‌های مربوط متغیر به وسیله نرم‌افزارها و سی‌دی‌ها و سایت‌های مربوطه به بورس تهران، جمع‌آوری گردید. بررسی داده‌های گردآوری شده با نرم‌افزار (spss) و آزمون رگرسیون انجام پذیرفت. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت تأثیر مثبت و معنادار دارد؛ و همچنین کیفیت حسابرسی بر ارزش شرکت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تأثیر مثبت و معناداری دارد.

کلمات کلیدی: کمیته حسابرسی، کیفیت حسابرسی، ارزش شرکت، بورس اوراق بهادار تهران

^۱ دکتری حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تبریز، ایران

^۲ کارشناس ارشد حسابداری، دانشگاه پیام نور، واحد تهران غرب، تهران، ایران

۱. مقدمه

نقش شرکت‌ها در بازار بورس، در ساختار اقتصاد کشورها بر کسی پوشیده نیست. امروزه این شرکت‌ها به‌عنوان پایه‌های اصلی اقتصاد کشورها، حجم زیادی از منابع اقتصادی (نظیر نیروی کار، مواد اولیه، نیروی کار مدیریتی، سرمایه و...) را به مصرف می‌رساند و در مقابل با توجه به حجم تولید و فروش، نقش بسیار مهمی را در توسعه و پیشرفت اقتصادی کشورها به عهده‌دارند. به همین دلیل، بحث درباره شرکت و موارد مربوط به آن، مورد توجه نظریه‌پردازان و محققان علم اقتصاد و کلیه شاخه‌های علوم کاربردی قرار گرفته است (ذوالفقاری، ۱۳۹۴).

در دوره‌ای که اطلاعات مربوط و بهنگام در جهت اتخاذ تصمیمات اقتصادی حائز اهمیت است و طیف گسترده استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی به دنبال اطلاعات قابل اتکاء، معتبر و به موقع می‌باشند. حساب‌رسان نقش حیاتی در تعیین میزان اعتبار اطلاعات ایفا می‌کنند. حسابرسی از جمله ارکان اساسی فرآیند پاسخ‌گویی است و از آنجا که پاسخ‌گویی مستلزم وجود اطلاعات معتبر و قابل اتکاء است از این رو بررسی آن توسط شخصی مستقل از تهیه‌کنندگان آن انجام می‌شود؛ و از سویی دیگر این شخص نباید در هیچ شرایطی تحت تاثیر یا نفوذ دیگران واقع شود. این مفاهیم را می‌توان در تعریف حسابرسی و مقررات مندرج در آیین رفتار حرفه‌ای ملاحظه نمود (یگانه، ۱۳۸۴، ۹۳). حسابرسی فرآیندی است منظم و باقاعده (سیستماتیک) جهت جمع‌آوری و ارزیابی بی‌طرفانه شواهد درباره ادعای مربوط به فعالیت و منابع اقتصادی به منظور تعیین درجه انطباق این ادعاها با معیارهای از پیش تعیین شده و گزارش نتایج به افراد ذی‌نفع (نیکخواه آزاد، ۱۳۷۹، ۱۷).

نکته قابل توجهی که اخیراً مطالعات گسترده‌ای پیرامون آن انجام شده تعیین حد بهینه‌ی سرمایه‌گذاری شرکت‌ها می‌باشد تا از این طریق بتوانند میزان سرمایه‌گذاری کارا را تعریف و محاسبه نمایند و برای شرکت ارزش‌آفرینی کنند. این امر از طریق روش‌های ارزیابی طرح‌ها، از جمله خالص ارزش فعلی انجام می‌گیرد. طبق این روش، در یک یا چند طرح وقتی سرمایه‌گذاری انجام می‌گیرد که خالص ارزش فعلی آن طرح، مثبت باشد. در واقع تقبل طرح‌هایی با ارزش فعلی خالص معکوس منجر به سرمایه‌گذاری بیش از حد و صرف

نظر کردن از طرح‌هایی با ارزش خالص فعلی مثبت منجر به سرمایه‌گذاری کمتر از حد می‌شود که عدم بهینه بودن سرمایه‌گذاری را به دنبال خواهد داشت (وردی^۱ ۲۰۰۶). علاوه بر این کمیته‌ی حسابرسی به عنوان ابزاری برای کاهش هزینه‌های نمایندگی و همچنین وسیله‌ای نظارتی جهت اثربخشی در بهبود روابط نمایندگی تلقی می‌شود (سلیمانی و مقدسی، ۱۳۹۳). همچنین سان و همکاران^۲ (۲۰۱۴) معتقدند وجود کمیته‌ی حسابرسی علاوه بر ارتقاء سطح کیفی مکانیزم حاکمیت شرکتی می‌تواند باعث افزایش کیفیت گزارشگری مالی شود. به عقیده‌ی کوهن و زاروین^۳ (۲۰۰۸) وجود کمیته‌ی حسابرسی می‌تواند عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و سهامداران را کاهش دهد اما این موضوع از شرکتی به شرکتی متفاوت است و ممکن است در شرکتی نیز وجود نداشته باشد. با توجه به موارد بیان شده هدف اصلی این پژوهش این است که کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی بر ارزش شرکت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران چه تأثیری دارد؟

۲. مبانی نظری و توسعه فرضیه‌ها

الف) کمیته حسابرسی

کمیته‌ی حسابرسی، یعنی کمیته‌ی هیئت مدیره شرکت که بر اساس اختیارات تفویض شده فعالیت می‌کند و پیوندهایی اساسی را میان هر یک از این گروه‌ها و حلقه‌های زنجیره‌ی ارزش ایجاد می‌کند. با توجه به اینکه کمیته‌ی حسابرسی فرصت بیشتری برای پرداختن به مسائل گزارشگری مالی و کنترل داخلی دارد، از میزان فشارهای وارده بر هیئت‌مدیره می‌کاهد و از طریق تمرکز اساسی بر مذاکره با حسابرسان داخلی و مستقل، هر دو گروه حسابرس را قادر می‌سازد که استقلال خود را ارتقاء دهند. به منظور کارکرد اثربخش این زنجیره‌ی ارزش، هر گروه به مثابه‌ی حلقه‌های این زنجیر، باید به مسئولیت‌ها و وظایف خود پایبند باشد (پی دبلیو سی، ۲۰۰۳؛ به نقل از موسوی آغبلاغی، ۱۳۹۷).

همان‌طور که در قسمت‌های پیشین بیان شد، کمیته‌ی حسابرسی، کمیته‌ی فرعی هیئت‌مدیره است که اعضای کمیته‌ی حسابرسی از مدیرانی که در سازمان مسئولیت اجرایی ندارند تشکیل می‌شود. این موضوع به‌طور غیرمستقیم به تئوری نمایندگی اشاره دارد. تئوری

1 verdi

3-Sun et al

4-Cohen and Zarowin

نماینده‌گی با جدایی مالکیت از مدیریت شرکت‌های سهامی و به دلیل تضاد منافع مالکان و مدیران به وجود آمده است. زمانی که تضاد منافع مالکان و مدیران وجود دارد، لازم است مالکان برای حفظ منافع خود حمایت شوند. در نتیجه، تشکیل کمیته‌ی حسابرسی را می‌توان بر اساس تئوری نمایندگی توجیه کرد. بر اساس گفته‌ی وبر^۱ (۲۰۰۸)، اگر کمیته حسابرسی بخواهد مؤثر باشد باید توانایی انجام مسئولیت‌هایش را داشته باشد. کالبر و فوگارتی^۲ (۲۰۰۳) نیز شش بُعد از ابعاد قدرت را که می‌تواند باعث اثربخشی کمیته‌ی حسابرسی شود را تعریف کردند. این شش بُعد شامل قدرت سازمانی، نظارتی، حمایت موسسه‌ای، تخصص، منابع و پشتکار است. برحسب قدرت سازمانی، اختیارات رسمی و مکتوب به همراه حمایت قابل مشاهده از طرف مدیریت ارشد مهم‌ترین نقش را در رابطه با اثربخشی و قدرت حسابرسی ایفا می‌کنند.

ایجاد کمیته‌ی حسابرسی به تنهایی کافی نیست، بلکه اعضای کمیته‌ی حسابرسی باید مستقل، فعال و اثربخش باشند. اثربخشی کمیته‌ی حسابرسی و سطح دانش اعضای آن می‌تواند با چگونگی تعامل کمیته‌ی حسابرسی با حسابرسان داخلی و مستقل مرتبط باشد. همچنین، ارتباط کاری خوب با حسابرسان مستقل و داخلی به کمیته‌ی حسابرسی در حصول اطمینان از استقرار سازوکارهای اطمینان‌بخش پاسخگویی در شرکت‌های سهامی کمک می‌کند (ریگان‌دن و همکاران، ۲۰۰۱؛ به نقل از موسوی آغبلاغی، ۱۳۹۷).

ب) کیفیت حسابرسی

کیفیت حسابرسی عنصری مهم از راهبری شرکتی است که نقش مهمی در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و کاهش مشکلات نمایندگی بین مدیران، سهامداران و اعتباردهندگان دارند (ویلنبرگ، ۱۹۹۹؛ جنسن و مک لینگ، ۱۹۷۶؛ به نقل از ذوالفقاری، ۱۳۹۴). تعریف دی آنجلو^۳ (۱۹۸۱) از کیفیت واقعی حسابرسی مبتنی بر درک و برداشت کاربران^۴ یا استنباط بازار از کیفیت حسابرسی است. استفاده از این تعریف در بیان کیفیت واقعی حسابرسی با این فرض اساسی صورت می‌گیرد که درک و برداشت از کیفیت حسابرسی،

1-Weber

1-Kalber and Fogarty

³ DeAngelo

⁴ Perceived Audit Quality

همان کیفیت واقعی حسابرسی را منعکس می‌کند. دیویدسن و نو (۱۹۹۳) کیفیت حسابرسی را به عنوان توانایی حسابرس در کشف و برطرف کردن تحریف و دستکاری در سود خالص گزارش شده تعریف کردند. از آن جایی که کار موسسه‌ها حسابرسی متفاوت است و به طور مستقیم نمی‌توان با مشاهده موسسه تشخیص داد که کدام موسسه از کیفیت کاری بالاتری برخوردار است. والاس^۱ (۱۹۸۰) کیفیت حسابرسی را کاهش ناخالصی‌ها و بهبود درجه‌ی خلوص داده‌های حسابداری می‌داند. یک مشکل اساسی در تعریف کیفیت حسابرسی تمایز بین «کیفیت حسابرسی»^۲ و «کیفیت حسابرس»^۳ است. بسیاری از مطالعات، هیچ تفاوتی بین این دو اصطلاح قائل نشده اغلب آنها را معادل یکدیگر به کار می‌گیرند. تحت شرایط خاصی ممکن است کیفیت حسابرسی باکیفیت حسابرس معانی یکسانی داشته باشند. مطابق با فرض اساسی دی آنجلو (۱۹۸۱) از تعریف کیفیت حسابرسی، کیفیت حسابرسی باکیفیت حسابرس را می‌توان یکی فرض کرد. شواهد تجربی گواه این است که بسیاری از موسسات حسابرسی بزرگ در کارشان با قصور و اشتباه مواجه می‌شوند؛ بنابراین، کیفیت حسابرس باید به عنوان کیفیت کلی خدمات حسابرسی در تمام حسابرسی‌های موسسه حسابرسی تعریف شود. همان‌گونه که لام چانگ (۱۹۹۴) خاطرنشان می‌کند، کیفیت حسابرسی باید برای هر پروژه‌ی حسابرسی به طور جداگانه (بر مبنای خدمت به خدمت^۴) تعریف شود، زیرا موسسه حسابرسی ممکن است تمام حسابرسی‌های خود را در یک سطح کیفی مشابه اجرا نکند. به بیان دیگر، کیفیت حسابرس مبتنی بر مفهوم «کیفی بودن حسابرسی‌های موسسه حسابرسی»^۵ است در حالی که کیفیت حسابرسی مبتنی بر مفهوم «کیفیت واقعی هر یک از پروژه‌های حسابرسی» است؛ بنابراین، لازم است بین این دو مفهوم در مطالعات حسابرسی تمایز قائل شد (یگانه و همکاران، ۱۳۸۴؛ به نقل از ذوالفقاری، ۱۳۹۴).

ج) ارزش شرکت

ارزش از جمله متغیرهایی است که دارای بار معنایی گسترده‌ای دارد. گستردگی بار معنایی ارزش با گستردگی رشته‌ها و تخصص‌ها ارتباط دارد. نظیر ارزش اجتماعی، ارزش مالی،

¹ Wallace

² Audit Quality

³ Auditor Quality

⁴ Service-by-Service Basis

⁵ Firm-Based Concept

ارزش اقتصادی و غیره که نماد هر یک از ارزش‌ها با توجه به اهداف آن‌ها انتخاب و ارائه می‌گردد. برای مثال ارزش‌های اجتماعی، مدل‌های کلی رفتار احکام جمعی و هنجاری کرداری است که مورد پذیرش عمومی و خواست جامعه باشند. به طور کلی، ارزش عبارت است از بار معنایی خاص که انسان به برخی اعمال، حالت‌ها نسبت می‌دهد (اردبیلی، ۱۳۸۰؛ به نقل از وفایی، ۱۳۹۸). ارزش هر دارایی به عوامل مختلفی مانند، فردی که ارزش‌گذاری برای او صورت می‌گیرد، نوع ارزشی که باید اندازه‌گیری شود، زمانی که برآورد ارزش صورت می‌گیرد و هدف ارزش‌گذاری بستگی دارد. مفهوم ارزش با مفهوم قیمت و بهای تمام شده متفاوت است. قیمت، مبلغ واقعی صرف شده برای تحصیل‌داری است. بهای تمام شده نوعاً ارزش پولی عوامل تولید از قبیل کار، سرمایه و مدیریت است که برای خلق یک دارایی ضروری است (وفایی، ۱۳۹۸).

در تکمیل مطالب فوق لازم به ذکر است که فناری و همکاران (۱۳۹۴) با پژوهشی که با عنوان «بررسی اثر ویژگی‌های کمیته‌ی حسابرسی بر مدیریت سود از طریق اقلام واقعی» انجام دادند، ۱۱۲ شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۹۲ را بررسی کردند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که رابطه‌ی معنی‌داری بین ویژگی‌های کمیته‌ی حسابرسی و مدیریت سود از طریق اقلام واقعی وجود دارد. صالحی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان «تأثیر وجود کمیته‌ی حسابرسی و ویژگی‌های آن بر تأخیر گزارش حسابرسی»، ۵۴ شرکت را طی دوره‌ی زمانی ۶ ساله مورد بررسی قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که رابطه‌ی معناداری بین وجود کمیته‌ی حسابداری و تأخیر گزارش حسابرسی وجود ندارد. همچنین در بازه‌ی زمانی بعد از تصویب دستورالعمل کنترل داخلی، نتایج بیانگر این است که بین تخصص مالی و تجربه‌ی کمیته‌ی حسابرسی با تأخیر گزارش حسابرسی رابطه‌ی منفی معناداری وجود دارد. فرید و قدک فروشان (۱۳۹۷)، در تحقیقی با عنوان "بررسی تأثیر نوع تأمین مالی بر کارایی سرمایه‌گذاری با تأکید بر ارزش شرکت" پرداختند. در این تحقیق متغیر تأمین مالی با استفاده از مدل سلسله مراتبی از نسبت بدهی، اهرم مالی و سود انباشته، سنجیده می‌شود و برای اندازه‌گیری کارایی سرمایه-گذاری از مدل بیدل و همکاران^۱ (۲۰۰۹) استفاده شده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که نوع تأمین مالی بر کارایی سرمایه‌گذاری تأثیر معنی‌داری دارد. علاوه بر این نوع

¹ biddel

تأمین مالی و کارایی سرمایه‌گذاری در شرکت‌های با ارزش متفاوت، تأثیر متفاوتی دارد. هیشام و همکاران^۱ (۲۰۱۴) به بررسی «تأثیر ویژگی‌های کمیته‌ی حسابرسی بر افشای داوطلبانه‌ی ۱۴۶ شرکت از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مالزی» پرداختند. متغیرهای توضیحی مورد مطالعه‌ی آن شامل استقلال کمیته‌ی حسابرسی، تعداد جلسات کمیته، اندازه‌ی کمیته‌ی حسابرسی بود. نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد که استقلال کمیته و اندازه‌ی کمیته با افشای داوطلبانه رابطه‌ی مستقیم دارند اما تعداد جلسات کمیته و تخصص اعضای کمیته بر افشای داوطلبانه تأثیری ندارند. سیتی و همکاران^۲ (۲۰۱۱) به بررسی «ارتباط بین اثربخشی کمیته‌ی حسابرسی و به موقع بودن گزارش حسابرسی» پرداختند. نتایج آن‌ها بازگوکننده‌ی این بود که اثربخشی کمیته‌ی حسابرسی با به موقع بودن گزارش حسابرسی، رابطه‌ی مثبتی دارد و به کاهش زمان ارائه‌ی گزارش حسابرسی ختم می‌شود. عواملی از قبیل تخصص در امور مالی، تجربه، دوگانگی، اندازه، استقلال، قدرت کمیته و تعداد جلسات با اثربخشی کمیته‌ی حسابرسی در ارتباط است. در این پژوهش از پنج عامل ترکیبی برگرفته از پژوهش‌های گذشته شامل (تخصص مالی، تجربه، اندازه، جنسیت و استقلال کمیته‌ی حسابرسی) استفاده شده است. یینگچی^۳ و همکاران (۲۰۱۸)، در تحقیقی با عنوان «ارتباط بین ضعف کنترل داخلی و سرمایه‌گذاری و ارزیابی شرکت» پرداختند. به این نتیجه رسیدند که شرکت‌هایی که دارای کنترل ضعف داخلی است رتبه‌بندی اعتباری و سرمایه‌گذاری خود را کاهش نمی‌دهند و عملکرد سهامی آن‌ها بهتر است و بین کنترل ضعف داخلی و سرمایه‌گذاری ارتباط مثبت وجود دارد. موتاکین^۴ و همکاران (۲۰۱۷)، در تحقیقی با عنوان «تأثیر وابستگی به گروه‌های تجاری، مدیریت سود و کیفیت حسابرسی» پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد وابستگی به گروه‌های تجاری بر اقلام تعهدی اختیاری تأثیر مثبت دارد و با افزایش کیفیت حسابرسی از شدت این تأثیر کاسته می‌شود...

بنابراین با توجه به مطالب بالا، فرضیه پژوهش به صورت زیر قابل بیان است:

H₁: کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت در شرکتهای بورس اوراق بهادار رابطه معناداری

دارد.

3-Hisham et al

1-Siti et al

³ yingqi

⁴ mottakin

H₂: کیفیت حسابرسی بر ارزش شرکت در شرکتهای بورس اوراق بهادار تأثیر معناداری دارد.

۳. روش پژوهش

روش علمی تحقیق، مجموعه قواعد و رویه‌هایی است که محقق برای جمع‌آوری حقایق و واقعیت‌ها، دنبال می‌کند تا آنها را تفسیر، تبیین و تأیید نماید. هدف از پژوهش حاضر بررسی تأثیر کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی بر ارزش شرکت در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. از آنجا که نتایج این پژوهش می‌تواند در تدوین قوانین و مقررات بورس اوراق بهادار مورد استفاده قرار گیرد بنابراین می‌توان گفت پژوهش حاضر از لحاظ طبقه‌بندی پژوهش بر مبنای هدف، از نوع کاربردی است. پژوهش کاربردی پژوهشی است که نظریه‌ها، قانون‌مندی‌ها، اصول و فنون را برای حل مسائل اجرایی و واقعی به کار می‌گیرد. هدف تحقیقات کاربردی، توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص است و همچنین می‌تواند در جریان استفاده از اطلاعات کاربرد داشته باشد. همچنین با توجه به اینکه این پژوهش در پی یافتن ارتباط بین چندین متغیر است از نظر روش و ماهیت از نوع تحقیقات توصیفی-همبستگی است که برای کشف همبستگی بین متغیرها به روش پس‌رویدادی عمل خواهد شد.

در این پژوهش نیز جهت گردآوری اطلاعات و داده‌های مورد نیاز منابع متعددی را مورد استفاده قرار خواهیم داد. برای جمع‌آوری اطلاعات، ابتدا منابع مربوط به ادبیات موضوع مورد بررسی قرار می‌گیرد. مطالعه منابع یک بخش عمده از روش علمی است که در کلیه پژوهش‌ها به کار برده می‌شود. اطلاعات مربوط به مبانی نظری پژوهش از کتب و مقالات لاتین و همچنین مقالات فارسی جمع‌آوری خواهد شد. جهت جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات، از روش کتابخانه‌ای نیز استفاده می‌شود. برای جامعه آماری تحقیق از اطلاعات ۱۳۶ شرکت در بازه طی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ و به دلیل گستردگی جامعه آماری از روش غربالگری استفاده شد.

پس از آنکه تحقیق‌گر داده‌ها را گردآوری و طبقه‌بندی کرد، باید مرحله بعدی فرآیند تحقیق که به مرحله تحلیل داده‌ها معروف است را آغاز کند. این مرحله در تحقیق اهمیت زیادی دارد، زیرا نشان‌دهنده تلاش‌ها و زحمات فراوان گذشته است. در این مرحله

تحقیق‌گر اطلاعات و داده‌ها را در جهت آزمون فرضیه و ارزیابی آن مورد بررسی قرار می‌دهد. در مرحله تحلیل آنچه مهم است، این است که تحقیق‌گر باید اطلاعات و داده‌ها را در مسیر هدف تحقیق، پاسخگویی به سؤالات تحقیق و نیز ارزیابی فرضیه‌های تحقیق خود مورد تحلیل قرار دهد. داده‌های مربوط متغیر به وسیله نرم‌افزارها و سی‌دی‌ها و سایت‌های مربوطه به بورس تهران، جمع‌آوری گردید. بررسی داده‌های گردآوری شده با نرم‌افزار (spss) و آزمون رگرسیون انجام پذیرفت.

۴. یافته‌های پژوهش

هدف از پژوهش حاضر بررسی تأثیر کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی بر ارزش شرکت می‌باشد که برای بررسی نتیجه فرضیه‌ها در ابتدا نرمال بودن متغیرها با استفاده از آزمون کلموگراف اسمیرنف مورد بررسی قرار گرفت. از آنجایی که مقادیر سطح معناداری، برای متغیرها بیشتر از ۰/۰۵ است ($Sig > 0/05$)، بنابراین H_1 یعنی نرمال بودن متغیرها پذیرفته می‌شود. در نتیجه داده‌های متغیرها دارای توزیع نرمال بوده و در کل می‌توان از آمار پارامتریک و در نتیجه آزمون رگرسیون برای بررسی تأثیر فرضیه‌ها استفاده کرد.

جدول ۱؛ نتیجه آزمون کلموگراف اسمیرنف

متغیرها	تعداد	سطح معنی داری
کمیته حسابرسی	۱۳۶	۰/۰۷۴
کیفیت حسابرسی	۱۳۶	۰/۰۹۱
ارزش شرکت	۱۳۶	۰/۰۶۹

همان‌طور که پیش‌تر نیز گفته شد برای نتیجه فرضیه‌ها از آزمون رگرسیون استفاده شده

است که نتایج در زیر مطرح می‌گردد:

فرضیه اول: کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیرگذار است.

H_0 : کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت تأثیرگذار نیست.

H_1 : کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت تأثیرگذار هست.

$$\begin{cases} H_0: \rho = 0 \\ H_1: \rho \neq 0 \end{cases}$$

جدول ۲ خلاصه ضرایب رگرسیون برای فرضیه اول

همبستگی	ضریب تعیین	دوربین واتسون	F	سطح معنی داری
۰/۲۶	۰/۰۵	۲/۴	۵/۶۹۱	۰/۰۰۰

جهت بررسی استقلال خطاها از یکدیگر از آزمون دوربین واتسون کمک گرفته می شود مشاهده می شود مقدار دوربین - واتسون به دست آمده ۲/۴ می باشد و چون این مقدار بین ۱/۵ و ۲/۵ قرار می گیرد بنابراین فرضیه استقلال خطاها پذیرفته می شود. مشاهده می شود که ضریب همبستگی به دست آمده ۰/۲۶ می باشد که حاکی از همبستگی نسبتاً خوبی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته می باشد؛ به عبارت دیگر ۲۶ درصد از تغییرات ارزش شرکت ناشی از متغیر کمیته شرکتها و ۷۴ درصد تغییرات ناشی از عوامل دیگر است. هم چنین مشاهده می شود سطح معنی داری آزمون (۰/۰۰۰) کمتر از ۰/۰۵ بوده پس فرض صفر مبنی بر عدم رابطه خطی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته رد می شود بنابراین طبق این جدول فرض وجود رابطه خطی بین متغیر وابسته و متغیرهای مستقل تایید می شود.

فرضیه دوم: کیفیت حسابداری بر ارزش شرکت در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیرگذار است.

H_0 : کیفیت حسابداری بر ارزش شرکت تأثیرگذار نیست.

H_1 : کیفیت حسابداری بر ارزش شرکت تأثیرگذار هست.

$$\begin{cases} H_0: \rho = 0 \\ H_1: \rho \neq 0 \end{cases}$$

جدول ۳؛ خلاصه ضرایب رگرسیون برای فرضیه ۲

همبستگی	ضریب تعیین	دوربین واتسون	F	سطح معنی داری
۰/۲۲	۰/۰۵	۱/۷	۵/۴۱۶	۰/۰۰۰

جهت بررسی استقلال خطاها از یکدیگر از آزمون دوربین واتسون کمک گرفته می شود مشاهده می شود مقدار دوربین - واتسون به دست آمده ۱/۷ می باشد و چون این مقدار بین

۱/۵ و ۲/۵ قرار می‌گیرد بنابراین فرضیه استقلال خطاها پذیرفته می‌شود. مشاهده می‌شود که ضریب همبستگی به دست آمده ۰/۲۲ می‌باشد که حاکی از همبستگی نسبتاً خوبی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته می‌باشد؛ به عبارت دیگر ۲۲ درصد از تغییرات ارزش شرکت ناشی از متغیر کیفیت حسابرسی و ۷۸ درصد تغییرات ناشی از عوامل دیگر است. هم‌چنین مشاهده می‌شود سطح معنی‌داری آزمون (۰/۰۰۰) کمتر از ۰/۰۵ بوده پس فرض صفر مبنی بر عدم رابطه خطی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته رد می‌شود بنابراین طبق این جدول فرض وجود رابطه خطی بین متغیر وابسته و متغیرهای مستقل تایید می‌شود.

۵. نتیجه‌گیری

این تحقیق باهدف بررسی تأثیر کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی بر ارزش شرکت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران مورد بررسی قرار گرفت. در این پژوهش نیز جهت گردآوری اطلاعات و داده‌های مورد نیاز منابع متعددی را مورد استفاده قرار گرفت. برای جمع‌آوری اطلاعات، ابتدا منابع مربوط به ادبیات موضوع مورد بررسی قرار می‌گیرد. مطالعه‌ی منابع یک بخش عمده از روش علمی است که در کلیه‌ی پژوهش‌ها به کار برده می‌شود. اطلاعات مربوط به مبانی نظری پژوهش به روش کتابخانه‌ای از کتب و مقالات لاتین و همچنین مقالات فارسی جمع‌آوری شد. برای جامعه آماری تحقیق از اطلاعات ۱۳۶ شرکت در بازه طی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ و به دلیل گستردگی جامعه آماری از روش غربالگری استفاده شد. نتایج تحقیق نشان داد که کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی بر ارزش شرکت تأثیر معنادار دارد فرضیه‌ها از نظر متغیرها با تحقیق فخاری و همکاران (۱۳۹۴)؛ صالحی و همکاران (۱۳۹۵)؛ فرید و قدک فروشان (۱۳۹۷)، بیدل و همکاران (۲۰۰۹)، هیشام و همکاران (۲۰۱۴)، سیتی و همکاران (۲۰۱۱)، بینگچی و همکاران (۲۰۱۸) و موتاکین و همکاران (۲۰۱۷) همسو می‌باشد.

محدودیت‌ها و مشکلاتی که در اجرای تحقیق وجود دارد، در تعبیر و تفسیر نتایج و نیز در قابلیت تعمیم آن ملاحظه می‌شود. از جمله محدودیت این تحقیق مربوط است به اینکه در این تحقیق از نمونه‌ای مشتمل بر ۱۳۶ شرکت عضو جامعه بورس اوراق بهادار تهران

استفاده شده و مسلماً این تعداد معرف کل شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران نیست، لذا توصیه می‌گردد تسری نتایج به سایر شرکت‌ها و صنایع مختلف محتاطانه صورت گیرد.

۵. منابع

- ذوالفقاری، مهدی (۱۳۹۴). بررسی تاثیر ساختار مالکیت بر کیفیت حسابرسی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پایان‌نامه برای دریافت درجهی کارشناسی ارشد «M.A.»، دانشگاه آزاد بروجرد.
- موسوی آغبلاغی، زهرا سادات (۱۳۹۷). بررسی تأثیر مدیران غیرموظف و کمیته‌ی حسابرسی بر ورشکستگی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری، دانشگاه پیام نور غرب تهران.
- وفایی، سارا (۱۳۹۸). بررسی تأثیر ضعف کنترل داخلی بر سرمایه‌گذاری و ارزش شرکت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی شمیم دانش نوین.
- سلیمانی، غلامرضا و مقدسی نیکچه، مینا (۱۳۹۳). نقش کنترل‌های داخلی، حسابرسی داخلی و کمیته حسابرسی در بهبود نظام راهبری (حاکمیت) شرکتی. فصلنامه‌ی پژوهش حسابداری، دوره‌ی ۳، شماره‌ی ۴، ص ۶۳-۷۷
- صالحی، مهدی؛ اورادی، جواد و سالاری فورگ، زینب (۱۳۹۵). تأثیر وجود کمیته‌ی حسابرسی و ویژگی‌های آن بر تأخیر گزارش حسابرسی. مجله‌ی دانش حسابداری، سال هفتم، شماره‌ی ۲۶، ص ۵۹-۸۳
- فخاری، حسین؛ محمدی، جواد و حسن نتاج کردی، محسن (۱۳۹۴). بررسی اثر ویژگی‌های کمیته‌ی حسابرسی بر مدیریت سود از طریق اقلام واقعی. فصلنامه‌ی علمی پژوهشی مطالعات تجربی حسابداری، سال ۱۲، شماره ۴۶، ص ۱۴۶-۱۲۳.
- حساس یگانه، یحیی (۱۳۸۴). نقش کمیته حسابرسی در حاکمیت شرکتی، همایش نظام حاکمیت شرکتی و حسابرسی داخلی. انجمن حسابداران خبره، ۳۰ آبان ۱ آذرماه.
- نیکجواه آزاد، علی (۱۳۷۹). بیانیه مفاهیم بنیادی حسابرسی. سازمان حسابرسی.
- فرید، داریوش و قدک فروشان، مریم (۱۳۹۷). بررسی تأثیر نوع تأمین مالی بر کارایی سرمایه‌گذاری با تأکید بر ارزش شرکت. فصلنامه دانش سرمایه‌گذاری، شماره ۲۸، ص ۱۰۳-۱۲۶.

- Muttakin, M. B., Khan, A., & Mihret, D. G. (2017). Business group affiliation, earnings management and audit quality: evidence from Bangladesh. *Managerial Auditing Journal*.
- Verdi, r. (2006). Financial reporting quality and investment efficiency, working paper. Available at [ssrn:http://www.ssrn.com](http://www.ssrn.com).
- Jacoby, G., Li, Y., Li, T., & Zheng, S. X. (2018). Internal control weakness, investment and firm valuation. *Finance Research Letters*, 25, 165-171.
- Cohen, D.A., & Zarowin, P. (2008). Economic consequences of real and accrual-based earnings management activities. working paper, New York University.
- Madi, H. K., Ishak, Z., & Manaf, N. A. A. (2014). The impact of audit committee characteristics on corporate voluntary disclosure. *Procedia-social and behavioral sciences*, 164, 486-492.
- Siti, R.I., Nazli, A., & Mohd, G. (2011). Audit committee effectiveness and timeliness of reporting: Indonesian evidence. *Managerial Auditing Journal*, 27(4), 403-424.
- Sun, J., Lan, G., & Liu, G. (2014). Independent audit committee characteristics and real earnings management. *Managerial Auditing Journal*.